

Urvalspolicy projekt Hitta en bra bok!

1.1 Inledning

En urvalspolicy används som grund för de titlar som väljs ut inom varje enskilt tema som presenteras för målgrupperna. I projektet finns rollen urvalsansvarig, som är en barnbibliotekarie. Det är den urvalsansvarige som ansvarar för, och förvaltar urvalspolicyn, samt stödjer sig på den i sitt praktiska arbete med att göra ett urval inom projektet. Policyn kan senare kompletteras med praktiska riktlinjer för hur man tar fram ett urval, så att fler personer kan arbeta med urvalet framöver och få stöd i att arbeta enhetligt och konsekvent.

Det finns två målgrupper inom projektet. Båda är barn men den ena är målgruppen nybörjarläsare och den andra är målgruppen läsvana. Läsvanan är mer väsentlig än ålder, men en övergripande tanke om ålder är att det i målgruppen nybörjarläsare finns flest barn i åldrarna 6-9 medan det i gruppen läsvana finns flest barn i åldrarna 9-12.

En redaktionell utgångspunkt inom projektet är att varje tema lyfter fram ett 10-12 titlar, men att man i urvalet väljer ut ytterligare några som grund för att byta ut och komplettera temat när det behovet finns. Exakt hur många titlar som kan visas upp på ett bra sätt avgörs då ett bibliotek väl presenterar temat i sina digitala kanaler. Ett tema som väl är framtaget är ofta tidlöst och kan återanvändas länge, men titlarna i temat behöver bytas ut med jämna mellanrum.

När det gäller genrer så kan dessa blandas inom ett tema, beroende på temats karaktär. Ett tema kan också bestå av enbart skönlitteratur eller enbart facklitteratur. Detta hanteras genom redaktionella beslut där den urvalsansvariga ingår.

1.2 Fördelning av äldre och nyare böcker

Urvalet ska bestå av en blandning av nya och äldre titlar, för att erbjuda barn en bred läsupplevelse. De äldre titlarna i ett urval ska vara något fler än de nyutgivna eftersom biblioteket har många bra böcker att erbjuda, som är värda att lyfta fram oavsett utgivningsår. Kommersiella boktips för barn handlar i hög grad enbart om nyutkomna titlar, och biblioteket kan erbjuda ett bra komplement till dessa. Urvalet ska även innehålla ett par nya titlar för att upplevas som tilltalande och aktuellt. De nya titlarna behöver tillföras regelbundet under en förvaltningsperiod, som en del av en regelbunden uppdatering av urval och innehåll.

Viktigast för urvalet är att böckerna ska passa in i temat. När böcker som är del av en bokserie visas upp inom ett tema väljs som regel den första delen i serien, med möjlighet för användaren att se vilka som är alla följande delar. I vissa fall kan det dock kännas mer väsentligt att visa upp den senaste delen av en eftertraktad serie, och ge användaren möjlighet att se alla bakomliggande delarna. En bokserie kan därför vid olika tillfällen räknas som äldre eller nyare böcker, beroende på vilken del som är mest relevant att visa upp.

En tumregel att arbeta efter är att titlar inom varje tema ska innehålla:

- 30 procent nyutgivna böcker (från de senaste två åren)
- 40 procent mindre nya böcker (från de senaste tio åren)
- 20 procent klassiker (äldre än tio år men fortfarande intressanta och relevanta)

- 10 procent valfri tidsperiod (för att bäst utnyttja temat)

1.3 Fördelning av tryckta böcker och andra format

Urvalet ska bestå av en blandning av medier där e-böcker och fysiska böcker prioriteras. Fysiska böcker är för många barn den viktigaste och vanligaste källan till läsupplevelser och har därför hög prioritet. E-böcker erbjuder en möjlighet för barn att direkt i den digitala kanalen komma in i läsupplevelsen, och ska därför också prioriteras, även om utbudet för närvarande är mindre.

Övriga medier som film och musik kan tas med då det är relevant för temat, men prioriteras lägre. En utgångspunkt är att varje lokalt bibliotek som presenterar temat har möjlighet att lägga till ett par titlar inom film och musik som faktiskt finns att låna inom den lokala organisationen, eftersom detta skiljer sig mycket mellan olika bibliotek.

En grund för urvalet är därför att 80-90 procent av urvalet består av böcker. En så stor andel som möjligt ska finnas som e-böcker. 10-20 procent kan vara förslag på andra medier, om det finns relevanta titlar, men kan också vara böcker.

I urvalsarbetet inom detta projekt vill vi fokusera på att sprida kunskap om utbudet av e-böcker för barn, vilket gör att vi särskilt pekar ut e-böcker som en andel av urvalet. På så sätt kommer den urvalsansvariga och andra att få god kännedom om utbudet av e-böcker för barn under projektets gång. I den slutliga digitala presentationen kommer det att vara möjligt att visa upp när titlar finns i olika format– både som fysiska böcker, e-böcker eller som andra medier.

När det gäller andra aspekter på format, exempelvis att en bok även kan finnas som talbok eller på andra språk, så är det också en fråga för presentationen vid publiceringen i vald kanal. Men det fordrar också en analys av vilka behov dessa målgrupper har. Detta projekt fokuserar på användarbehov som inte är demografiska och riktar in sig på målgrupperna nybörjarläsare/barn och läsvana/barn.

1.4 Tillgänglighet och kvalitet

Urvalet bör i så hög grad som möjligt bestå av titlar som barnen kan få tag i om deras intresse väcks. Syftet med tematiseringarna är att locka till läsupplevelse, i första hand via ett lån, och annars via exempelvis bokhandeln eller skolbiblioteket. Det är därför möjligt att ett par titlar inte är utlåningsbara på ett visst bibliotek som visar upp urvalet, men detta ska upplevas som ett undantag. Eftersom ett stort antal bibliotek inom Stockholms län, plus Malmö stadsbibliotek, ingår i projektet kommer en justering av titlar att behöva göras inför en eventuell publicering.

Den urvalsansvariga tar, bland annat av detta skäl, fram något fler titlar per tema än vad som är lämpligt att visas upp för målgrupperna. Inför publicering får ett lokalt arbete göras med att sälla bland titlarna så att minst 75% av titlarna är utlåningsbara på det lokala biblioteket.

Ett av bibliotekets grunduppdrag är att göra ett kvalitetsurval av det utbud man erbjuder låntagarna. Den urvalsansvariga följer de inköspolicier som finns för biblioteken. Utöver detta används Barnbokskatalogens olika tryckta upplagor från 2003 som stöd i urvalsarbetet. Titlarna i den katalogen har genomgått en kvalitetsbedömning och en urvalsprocess av en grupp barnbibliotekarier.

1.5 Läsförmåga

Ett syfte med tematiseringen är att väcka läslust och vidga världen, vilket innebär att urvalet kan ha plats för ett par titlar som är utmanande för målgruppen, men som kan vara vägvisare framåt. Huvuddelen av urvalet ska däremot vara enkel att läsa för målgruppen.

Målgruppens läsförmåga skiljer sig mycket åt. Inom gruppen nybörjarläsare har projektet delat in titlarna i tre kategorier. I den första kategorin finns böcker med mycket kort text och många bilder, för den absoluta nybörjaren. I den andra kategorin finns böcker där texten är längre, men där meningarna fortfarande är korta och anpassade efter en nybörjare, och bilderna en väsentlig del av innehållet. (Böckerna om Lasse-Majas detektivbyrå är exempel på denna andra kategori.) Den tredje kategorin innehåller böcker som någon vuxen behöver läsa högt för barnet, men som passar in i temat och som vidgar världen för nybörjaren. (Exempel på denna kategori är Mio min Mio.)

För de läsvana kan andelen utmanande titlar hämtas från ett utbud som normalt är avsett för ungdomar eller vuxna, men som bedöms ha ett bra innehåll för målgruppen och som passar in i temat.

1.6 Inkluderande och relevant tilltal

Urvalet ska som helhet ha en jämn spridning mellan författare och huvudpersoner av båda könen. Beroende på ämnesområde/tema kan balansen variera något inom de olika områdena. En grundregel ska vara att övervikten inte är högre än 60-40 inom ett visst tema och att urvalet för helheten (alla de utvalda temaområdena) ligger nära 50-50.

Urvalet ska som helhet upplevas som relevant för barn i olika livssituationer och inte kännas exkluderande. Det bör därför finnas titlar som beskriver barn med olika familjekonstellationer, olika etnicitet, olika sexualitet, olika fysiska och psykiska förutsättningar med mera, inom urvalet som helhet. Hur väl detta speglas inom varje enskilt tema-område beror på hur relevant det är för området. Viktigast är att urvalet görs medvetet så att så många barn som möjligt både kan hitta titlar att känna igen sina livsvillkor i, men också titlar som vidgar världen.